

NAGOT OM VÄXTODLING PÅ TORFJORD

FÖREDRAG VID MYRKURSET PÅ MÆRE DEN 4DE AUG. 1916

AF Dr. HJ. von FEILITZEN

AF min gamle vän, ingenior *Thaulow*, erhöj jag i höstas en förfrågan, om jag ville medverka vid en kurs för landbruksfunktionärer och hålla ett par föredrag i ämnen berörande myrarnes kulturella tillgodogörande. Det har varit mig synnerligen kärt att kunna efterkomma denna inbjudan, då jag ända sedan det Norske Myrselskaps grundande med lifligt intresse följt dess verksamhet, gladt mig åt de framgångar det vunnit och åt dess sträfvanden att nå vårt gemensamma mål, torfmarkernas nyttiggörande för kulturen och industrien från att förut nästan ha varit ansedda som impedimenter.

Då kursen blifvit förlagd hit upp till Nordland, åtminstone hvad klimatet beträffar, borde man kanske välja ämnen med hänsyn därtill, men som herrar agronomer, som kommit tillstädes, äro från skilda delar af landet, är det väl bäst tala mere generellt.

Jag hade då tänkt i tvenne korta föredrag beröra dels själfva växtkulturen på torfjord, planteavlén som dansken säger, och dels speciellt betesvallar på myr, och de erfarenheter vi därhemma vunnit därmed.

Med dessa ord får jag då öfvergå till mitt ämne, hvilket i dag skulle beröra växtkulturen i allmänhet.

När det gäller att odla upp en myr, är det många spörsmål, som tränga sig på en till besvarande, såsom om myren är odlingsvärd; huru den bäst bör afdikas; om den behöfver grundförbättras genom påförande af mineralisk jord; om den måste kalkas; hvilka och huru stora mängder gödselmedel som behöfva tillföras m. m., men därefter kommer den minst lika viktiga frågan, hvilka kulturväxter i hvarje särskildt fall kunna och böra odla på sådan jord; huru denna växtodling verkställles och hvilken afkastning man har att vänta sig däraf, d. v. s. huru räntabiliteten af företaget kommer att ställa sig.

För att besvara dessa sista frågor måste man först ha reda på de lokala förhållandena, jordens egen beskaffenhet, dess läge och de klimatiska förhållandena på platsen samt sedan hvad man afser med odlingen.

Är det en näringsfattig myr — jag menar då en kalk- och kvävefattig myr, ty på öfriga växt näringsämnen lider all myrjord brist — och markén därtill är klent humiferad, d. v. s. om det är en äkta högmossa (*Sphagnum*) man har att göra med, så är frågan den, om man öfver hufvud taget skall bry sig om att taga den i kultur. Dess odling blir alltid dyrare än annan torfjords, emedan man där alltid måste tänka på grundförbättringsmedels sand- eller leras-påföring, åtminstone hos oss och efter den erfarenhet vi vunnit i Sverige; jorden behöfver en kraftig kalkning, och alla växter utom baljväxterna fordra ett

Ligwhafre på kväfverik myr vid Torestorp.

kväfvettillskott i ej så små mängder. Dessutom bli skördarne här dock alltid lägre och osäkrare än på den kväfverikare starrmyren (kärrjorden, lågmossen eller hvad man vill kalla den). Här gäller det således att noga öfverväga, innan man tager ett kanske förhastadt steg.

På denna jord måste man inskränka sig till att hufvudsakligen odla sådana växter, som i minsta möjliga mån fordra ett kväfvettillskott, och hvilkas odling ej blir för kostbar, och i så fall böra baljväxter till grönfoder samt gräs utgöra hufvudsädena.

Bästa ekonomiska resultat nås dock på hvitmossemyren, om den genast eller efter ett par grönfoderskördar lägges i vall till permanent bete, och därmed ha vi vid Flahult vunnit så goda resultat, att denna metod tryggt kan rekommenderas åt landtmännen, där de lokala förhållandena äro gynnsamma, d. v. s. tillgång till meliorationsmedel finnes och mossens läge i förhållande till kommunikationsled är god, så att kalk och gödsel kunna erhållas till skapligt pris.

Ligger man nära en stad, som konsumerar mycket jordbruksprodukter, och man ej lider af froster, kan man på en sådan sämre myrjord odla potatis, som där lämnar god afkastning och en utmärkt kvalitet, och äfven odling af en del köksträdgårdsväxter skulle, där man har god tillgång till latrin och annan stadsgödsel, sopor och komposter, helt visst vara räntabel.

Eljes bruka vi vanligen afråda folk från att odla upp hvitmosse-

Mesdagshafre på kväfverik myr vid Torestorp.

myrar, då det finns annan bättre jord och denna först bör tagas i kultur.

På sådana bättre, kväfverika och ej så sällan äfven kalkrika torfmarker med god fysikalisk beskaffenhet kan man under normala förhållanden i de mellersta och södra delarne af vårt land och naturligtvis äfven i Norge odla en hel del olika kulturväxter och få både till kvantitet och kvalitet synnerligen goda skördar.

I frostlänta lägen och där sand- eller lerslagning af ett eller annat skäl ej kan genomföras, bör dock sädesodlingen inskränkas till det minsta möjliga, liksom klimatet i Nordland också lägger hinder i vägen därför.

Har man på en gård både fastmarksjord och god myrjord, hvilket är det mest idealiska, så är valet ej så svårt, ty då odlar man säden och potatisen på fastjorden och använder myrjorden till att producera foderväxter och tillgodogör sig på så sätt torfjordens höga kväfvehalt, får ett proteinrikt foder och som följd däraf kväfverik gödsel att hjälpa upp fastmarksåkrarne med.

Äfven rörande den bättre myrjorden kunna vissa inskränkningar i val af kulturväxter vara nödvändiga, ej blott till följd af klimatet etc., men också genom jordens fysikaliska beskaffenhet. Vi ha hos oss ej så få exempel på myrjord, i synnerhet den som bildats af Hypnumarter (brunmossor) men också starrmyrar, myrar med löfstråtorf eller Cladium-torf, där jorden, om den odlas till åker och således bearbetas ofta och får ligga öppen öfver vintern utsatt för frost och luft, faller sönder

Höstbönor på kvävfefattig myr vid Flahult.

och blir pulverformig samt får en synnerligen ogynnsam fysikalisk struktur, blir lätt, har svårt att leda vatten upp från djupare lager och slår nederbördsvattnet ifrån sig, när den torkat ut ordentligt (Tyskarne kalla det »Nichtbenetzbarkeit des Bodens«). Här gå de odlade växterna ej bra till. En sådan jord bringas åter ehuru långsamt i skick genom tunga vältningar, helst efter det man genom djupare plöjning fört rå jord upp i matjordslagret, men så länge marken brukas till åker, är orsaken till den försämrade fysikaliska beskaffenheten ännu kvar. Det enda radikalmedlet är att lägga en sådan jord i permanent eller åtminstone flerårig vall och aldrig hafva den öppen flere år i rad.

Ett sätt är också att sandtäcka marken, men den metoden är så dyr, att den väl sällan kan komma ifråga till användning. Hos oss har åtminstone sandtäcknings- eller som den också kallas Rimpaukulturen, aldrig vunnit något insteg, beroende väl på de höga kostnaderna och ej däremot svarande högre skördar. Ja, vi ha vid Torestorp t. o. m. fått afgjort lägre afkastning på sandtäckt än på sandblandad teg, hos oss dock beroende på, att vi ha så torra försomrar, att sandtäcket blir alldeles för uttorkadt och växternas utveckling här hämmas en tid till följd däraf.

Blålupiner till grøngjødsling på kvävfattig myr vid Flahult.

På kväfverik myrjord växer säden vanligen mycket kraftigt på halmen och går senare till mognad än på fastjorden, en olägenhet, som är ganska stor i trakter, där tidiga höstfroster eller dåligt bärgningsväder denna årstid äro vanliga.

På dessa orsaker beror nog delvis den sedan gammalt inrotade åsikten, att man på torfjord alltid skördar en lätt kärna af undermålig beskaffenhet.

Detta behöfver emellertid visst icke vara fallet, ty man äger i sin makt att betydligt minska och ofta fullständigt upphäfva dessa olägenheter genom att använda för orten och jorden passande sädesvarieteter, fullgodt utsäde, verkställa sådden tidigt, gifva passande gödsling, som ej utsträcker vegetationstiden utan tvärtom bidrager till mognaden, samt genom att förbättra de fysikaliska förhållandena, där så behöfs genom sand- eller lerslagning etc.

Turnips (Bortfelder) på kväfverik myr vid Torestorp.

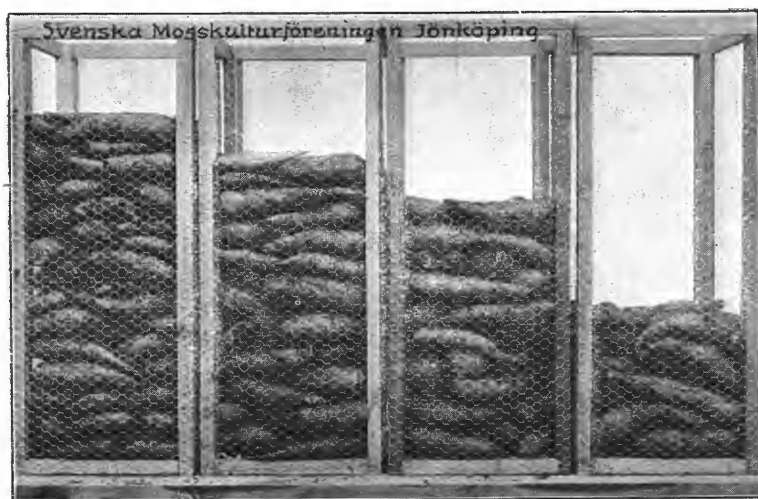
I allmänhet bli de på bättre kväfverik myrjord skördade produkterna genomgående procentiskt rikare på ägghviteämnen än på fastmarksjorden, och detta är ju synnerligen förmånligt för fodersäd men mindre lämpligt för en del andra ändamål såsom t. ex. för malkorn för bryggerier, där man vill ha ett stärkelsерikt men proteinfattigt korn. Men man får låta bli att odla bryggerikorn på myr. Foderkorn kan bli bra och brännerikorn duger det ofta också till, något som emellertid väl knappast är behöfligt här i afholdslandet par préférence, där man är omgärdad med synnerligen kraftiga restriktioner, för att den svaere alkoholen ej skall kunna nydes ens droppvis.

Slutligen kan äfven på utmärkt god torfjord en inskränkning i antalet odlade växter vara nödvändig af det enkla skälet, att ett visst säde ej går till där till följd af jordens beskaffenhet. Så trifs t. ex. i Sverige hafren ej alls på en del myrar på ön Gottland, troligen beroende på deras höga kalkhalt och däraf försakade benägenhet för angrepp af gråfläcksjukan (*Scolecotrichum*).

I vissa trakter är hafren ofta svårt hemsökt af rost både på torfmarken och fastjorden, och där bör då hafreodlingen inskränkas så mycket som möjligt, och man bör odla andra växter i stället, som ej lida af denna skada.

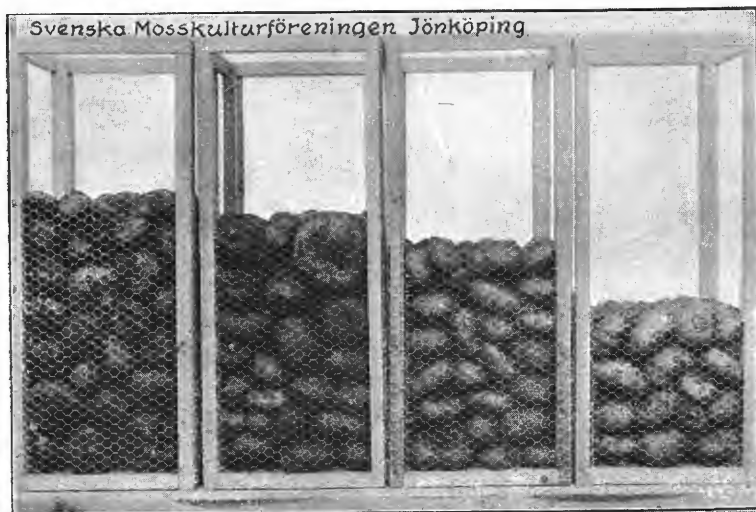
Som synes är det en mängd omständigheter man bör taga i beaktande, innan man gör upp en kulturplan med växtföljd etc. för en

Olika tid för sådd af turnips på myrjord vid Flahult.
Bortfelder.

Dag för sådd	10 maj	20 maj	30 maj	12 juni
Skud af rötter pr. dekar	9090 kg.	7940 kg.	6860 kg.	4180 kg.

Braatenæper.

Dag för sådd	10 maj	20 maj	30 maj	12 juni
Skud af rötter pr. dekar	7790 kg.	7160 kg.	6350 kg.	4530 kg.

Potatis på kväverik myr vid Torestorp.

dylik jord, och jag skulle vilja gifva herrarne det rådet att först genom försök i smått se efter, hvad som på hvarje särskild plats eller åtminstone i hvarje särskildt distrikt på myr af genomsnittsbeskaffenhet går bra, och hvad som ej passar.

Så t. ex. har hos oss på vissa platser korn till foderkorn visat sig ge mycket bättre skörd än hafren, på andra omvänt, och därefter får man då rätta sig, hvilket af de båda sädena man bör odla.

Håller man emellertid fast vid, att torfjorden till följd af dess beskaffenhet mest lämpar sig för foderproduktion d. v. s. för alstrande af baljväxter och stråsåd till grönfoder, rotfrukter samt gräs, så har man däri en ganska god ledtråd.

Nu i största korthet något om vår erfarenhet med hvar och en af de olika kulturväxternas lämplighet för myrjord.

Hvete lämpar sig i allmänhet mindre väl för myrjord och är ej något särskildt att rekommendera. Vi ha visserligen vid Flahult fått rätt god afkastning men kvaliteten blef sämre än från fastmarksjord. Där myrjorden lider af uppfrysning, går hvetet lätt ut.

Jordärtskocker paa kväfverik myr vid Flahult.

Höstråg är däremot hos oss ett ganska vanligt säde på myrjorden, och där man ej lider af uppfrysning eller kan tillräckligt motverka detta, brukar skörden bli god och kärnans beskaffenhet fullt tillfredsställande. Rörande olika sorter vill jag här lika lite som vid andra säden gå speciellt in därpå, då förhållandena äro rätt olika i de båda länderna, och Ni här i Norge ha flere stedlige sorter, som vi ej känna till och som kunna vara mycket bra. Rågen ha vi odlat antingen efter helträda eller efter gräsvall, och det senare visade sig vid jämförande försök på den lösa myrjorden gifva bättre resultat än efter helbrak, hvilket väl borde bero på, att jorden blir fastare och faran för uppfrysning minskas. Vid helbrak får man begagna kraftiga vältningar med tungt vält för att få jorden tillräckligt fast. Tidig höstsädd i slutet af augusti och början af september gaf vid Flahult vid 4 åriga försök afgjordt högre skörd af både kärna och halm än om sådden uppsköts till slutet af september och början af oktober. Detta om lämpligast såtiden både för höstsäd och vårsäd är dock så beroende af klimatiska förhållanden, att man borde utföra systematiska försök därmed landet rundt för att få för hvarje ort några fullt säkra hållpunkter.

På myrjord skördad höstråg blir enligt vår erfarenhet fullt ut lika tung och väl utvecklad som på fastjord.

Foderkål på kväfverik myr vid Flahult.

Däremot kunna vi för vår del ej förorda *vårråg*. Åtminstone är vår erfarenhet därmed nedslående, ty sådet gaf alla år mycket klen skörd och knappt hälften emot samtidigt odlad hafre och korn.

Kornet trifs vanligen ganska väl på godartad myrjord, som ej lider af froster. I frostiga lägen med vår- och försommarfroster är det knappast skäl i att odla korn, ty den skadas däraf mycket mer än hafren och hämtar sig aldrig riktigt. Åtminstone går vår erfarenhet i den riktningen. Då vid Torestorp på god myr hafren t. ex. i fjol med dess svåra frostar lämnade cirka 300 kg. kärna pr. dekar, gaf kornet ej mer än 100—120 kg. och halmskörden blef knappt tredjedelen så stor af kornet som af hafren. Norrut odla vi alltid sexrads-korn, söderut däremot tvåradiga sorter, hvaraf Svalöfssorterna Svanhals-korn, Primuskorn och Gullkorn synas gå mycket bra på myr.

För snart 40 år sedan framhöll eder landsman professor *F. C. Schübeler* hvilken betydelse ett under nordlig breddgrad odladt frö hade till följd af de egenskaper det förvärfvat i tidigare mognad etc. Mer ingående forskningar ha emellertid ej velat fullt godtaga de »naturlagar» *S.* på sin tid uppställde, och särskildt har professor *Wille* i Kristiania i sitt vid internationella botanistkongressen i Wien år 1905 framlagda arbete ingående kritiserat de Schübeleriska teserna.

Lin skördadt på kväverik myr vid Torestorp.

Att den olika nordliga proveniensens dock spelar en viss roll torde vara obestridligt (jag tänker då bl. a. särskildt på olika klöfverfrös olika hårdighet och afkastningsförmåga allt efter ursprungsorten).

År 1906 utförde vi ett försök vid Flahult med sexradskorn af olika nordiskt ursprung, nämligen med utsäde, som direkt hämtats från södra Sverige samt från Värmland, Dalarna, Jämtland och Norrbotten. Alla dessa prof odlades jämsides, och af den erhållna skörden togs så utsäde, som sedan fortsatt odlades på samma plats 4 år i rad.

Samtliga 5 år bibehöll det ursprungligen nordiska fröet sin tidigare utveckling, så att Norrbottenfröet ännu efter 5 års odling gick i ax 7 dagar före det sydliga fröet och sedan de olika härkomsterna allt efter deras nordliga läge. Skörden af det nordiska fröet blef ej högre än af det sydligare, utan afkastningen var af alla proveniensers praktiskt taget fullt lika.

Proteinhalten hos på myrjord odlat korn var i medeltal af 98 analyser 14,7 % hvilket är mycket för högt för bryggerivaror.

Komma vi så till *hafren*, så är den myrsädet par préférence, och den odlas i Sverige i mycket stor utsträckning på myrjord, ja, man har exempel på platser, der myrarna burit hafre oafbrutet 20—30 år och mer, en metod, som naturligtvis är alldeles förkastlig, och som nog till icke ringa grad varit orsaken till det vanrykte myrodlingen på sina håll kom till på 1880 talet.

Hafren var ju ett säde som betalade sig bra, den var lättodlad, och som nu den goda kväverika myrjorden med enbar måttlig kali — fosfatgödsling lämnade höga skördar de första åren efter uppodlingen, låg det ju nära till hands, att den tanklöse landtmannen följde den amerikanske farmarens rofdriftssystem och så blott gick på i ullstrum-

Hampa skördad på kväfverik myr vid Flahult.

pora som det heter utan tanke på framtiden, och när så genom otillräcklig brukning och skötsel, svag gödsling och ej tillräckligt underhållen torrläggning ogräset fick allt mer insteg, marken blef för sur och matjordslagret för grundt samt delvis också jorden pulverformig och fysikaliskt olämplig, då skylde man på mossarne och anklagade den som rådt till dylik kultur, i stället för att draga sig till minnes, att felet låg lite närmare eller hos odlaren själf som så vanhäfdat sin jord.

Jag skall säga herrarne, att vi ha i Mosskulturforeningen haft ett mycket styft arbete med att söka afhjälpa följderna af denna vanhäfd. Nu äntligen synes det ha brutit igenom, och nu torde insikten om en bättre skötsel och en förständig omväxling med grödorna samt ett upphörande med den oafbrutna hafreodlingen börja bli allmänt erkänd bland den myrodlande befolkningen. I näst sista häftet af Mosskulturforeningens tidskrift för i år gaf jag ett litet exempel på, huru skördarne gå tillbaka genom oafbruten hafreodling jämfördt med odling i ordentlig rotation. Där blef skörden af kärna pr. dekar i kg. Förut hade odlats olika växter i båda fallen.

	Hafre efter hafre	Hafre i växtföljd
1:sta året	259	258
2:dra »	250	338

	Hafre efter hafre	Hafre i växtföljd
3:dje året	303	363
4:de »	185	264
5:te »	152	284
6:te »	135	291

och då af den torkade skörden i cirkulationen fröogräset utgjorde 3,3 % af massan, uppgick den, där hafre odlats efter hafre 6 år i rad, till ett 5 gånger så högt tal.

Jag känner ej till, om man också här i Norge haft denna hafre-odlingens period på myrarne, men har det ej varit fallet, så lyckönskar jag Er, ty ej har den varit till någon nytta för mossodlingens höjande, det är visst och sant.

Förfruktens betydelse för hafreskörden ha vi bl. a. kunna tydligt konstatera, och därvid voro baljväxter bättre som förfrukt än stråsåd, men allra bäst visade sig gräsvall vara.

Tidig sådd är alltid synnerligen fördelaktig och ger ej blott högre skörd men också bättre kärna och skyddar hafren mot angrep af insekter och skador af skilda slag, och samma gynnsamma resultat erhöles af grofkornigt utsäde. Skalad hafre var vid fleråriga försök så betydligt underlägsen hel hafre, att den ej bör få förekomma till utsäde på myr.

Sådjupförsök visade också, att en svagare myllning till 1 högst 2 tums djup var det bästa på myrjord, och att djupare sådd gjorde säden mera mottaglig för skador.

Sådd med användande af tryckrullar gjorde på god myrjord ingen som helst nytta till hafre, lika litet som den så beprövade Demtschinskyska kupningsmetoden, men däremot hafva vi med hackrensning till hafre på god myrjord fått mycket godt resultat. På mosemyr, som är oförmultnad och näringsfattig, är metoden dock ej att förorda.

Utsädesväxling är en sak, som på många håll förordas i synnerhet för myrjord, då man anser, att säden där så fort urartar, och därvidlag anses utsäde från fastjord vara att föredraga framför från myrjord.

Detta torde dock bero på, att man ej använt tillräckligt väl utvecklade utsäde och således ej sorterat det skarpt nog. Är hafren fullmatad och väl utvecklad, så bör den vara lika bra, antingen den härstammar från fastjord eller myrjord. Häröfver ha, om jag ej missminner mig, just på Maeresmyren gjorts försök, som bekräfta denna min åsikt.

På tal om utsäde kan i detta sammanhang nämnas, att vi på sin tid genom exakta kärnförsök prövade, om utsädets kväfvehalt och glasighet eller mjölighet hos vårhvete och korn skulle inverka något på blifvande skörd. Emellertid visade resultatet, att skörden på kväverik myr blef glasig och kväverik, vare sig utsädet var glasigt eller mjöligt, och på lerjord blef det i båda fallen mjöligt, och afkastningen blef lika hög, antingen proteinhalten i utsädet var hög eller låg.

Af hafresorter vill jag af brist på kannedom om förhållandena på de norska myrarne ej gå in därpå.

Häröfver föreligga här i Norge en mängd erfarenheter från professor *Bastian Larsens* mångåriga värdefulla försök i skilda delar af landet, och på sista tiden har ju också det Norske Myrselskap på sin försöksgård upptagit försök i den riktningen. Man måste rätta sorten efter platsen och myrens beskaffenhet. I södra delarne af landet och på godartad frostfri myr bör man odla de bästa riktgifvande sorterna såsom t. ex. Svalöfs segerhafre, Gul Naesgardshafre eller af svarta Klockhafre; på lite svagare jord Guldregnshafre m. fl. sorter och på riktigt klen jord och i Nordland tidiga stedlige sorter samt Mesdags- och Mosshafre m. fl.

Halmen är mycket olika hos olika sorter, dels olika styf och motståndskraftig mot liggsäd och dels olika grof för kreaturen. Däröfver gjorde vi för en del år sedan en liten undersökning, hvarvid vi bestämde cellulosahalten hos lika utvecklade halm i samma skördestadium af olika sorter, som skördats på mosemyr (Flahult) och godartad kväverik myr (Toresorp), och siffrorna voro i medeltal blott obetydligt lägre än i *Kellners* tabeller för hafrehalm, men det var en betydlig skillnad mellan olika sorter, och på båda platserna hade samma sorter ungefär lika halt af växttråd. Kanske denna olikhet i cellulosahalten är orsaken till, att halm af olika hafresorter ätes olika gärna af kreaturen.

Blandsäd af hafre och korn går mycket bra på myrjord, och där båda sädena gå till, borde man verkligen odla en del i blandning, ty risken blir mindre, än om det ena eller det andra sädet odlas enbart, och våra 5 åriga försök vid Flahult visade, att summaskörden för denna 5-årsperiod var afgjordt mycket bättre, där båda odlats tillsammans.

Att odla *Baelgplanter* till mognad på myr vill jag ej tillråda, ty de ha så stor benägenhet att utveckla de vegetativa delarne, och blomma visserligen men ha svårt att sätta mogen frukt, hvarför man bör hänvisa denna kultur till fastmarksjorden.

Däremot passa baljväxterna utmärkt till grönfoder enbart eller helst i blandning med hafre och ge mycket höga foderskördar. Både arter, vicker och hästbönor passa väl, däraf dock i Nordland bönorna eller vickern ej gå så väl, utan där bör hufvudvikten läggas vid foderarter. Af foderarter ha vi dels de importerade peluskerna, som ju ge högre fodermassa, men vattenrikare foder än de andra foderarterna. Peluskerna ha den mycket stora olägenheten att ej bli mogna annat än under mycket gynnsamma förhållanden på fastjord i södra delarne af landet, utan utsäde måste oftast tagas in utifrån.

Nu sätter ju kriget stopp därför, och nu är därför bästa tillfälle att gripa till våra egna utmärkta inhemska foderarter. D:r *Christie* på Hedemarkens försöksstation har, om jag ej missminner mig, gjordt mycket värdefulla undersökningar just öfver foderarter och deras förädling. Vi ha också i Sverige mycket goda sorter utom Svalöfs soloärt nämligen grårter från Rättvik, Jämtland etc.

Baljväxtblandsäd skall skördas tidigt, om man vill torka den till vinterfoder, ty kvaliteten blir enligt vår erfarenhet därigenom så afgjordt bättre och fodret ätes med så betydligt mycket större begärlighet af djuren, att det lägre kvantitativa utbytet därigenom mer än väl kompenseras.

Af oss utförda sätidsförsök på myr med baljväxtblandsäd visade afgjordt högre skörd vid tidig sådd, när sedan skörden verkställdes vid samma utvecklingsstadium i börjande blomning.

En annan grupp växter, som också med fördel kunna odlas på all god myrjord, äro *rotfrukterna*. Med ordentlig gödsling och noggrann skötsel ge de där höga skördar. Af de olika sorterna passa foderbetor (runkelroer) bäst i sydligare trakter; kålroten (Swedes som engelsmannen säger) trifves äfven något längre upp, moroten (gulerötter) går väl till ej för högt upp i landet, och slutligen ha vi turnips och naeper (på svenska rofvor) som äro minst fordrande och gå till öfverallt från sydligaste delen af landet till högst i norr.

Vi ha på myrjord vunnit bäst erfarenheter just med turnips. I södra och mellersta Sverige ger den danska Bortfelderrofvan och Weibulls och Svalöfs förädlingar däraf bäst, och norrut äro Östersundom och Naeper de mest passande på myr.

Tidig sådd och tidig gallring ha visat sig hos oss ge bäst utbyte.

Vi odla på flat mark och ej på drill. Skillnaden i afkastning vid fleråriga försök blef ej stor men utföll dock något till flatmarkens favör, och vid rationell rotfruktsodling kan man sköta rotfrukterna bättre, om de odlas på flatmark.

Lämpligaste radafståndet var på myr vid Flahult 50 cm. och plantafståndet i raden 25—30 cm. hos Bortfelderroer.

Kålrötterna ge ej på långt när så hög skörd vid Flahult och Toresorp som turnips och lida dessutom af den stora olägenheten att så lätt angripas af skadeinsekter och deras larver, så att vid upptagningen redan en mycket stor procentsats är ruten.

Morötterna ge också afgjordt lägre skörd än rofvor men ha hög torrämnesshalt, och som blasten (toppen) är ett mycket näringsrikt foder, blir det totala utbytet däraf dock ganska godt. Måste ju sås mycket tidigt för att hinna fullt utvecklas.

Potatis bör nämnas i detta sammanhang, ehuru det ej är en rotväxt utan en knölväxt med underjordisk stam. Passar bra på mosemyr, där det skördas en finskalig vacker potatis med visserligen rätt låg stärkelsehalt men mycket bra till matpotatis. På kväfverik myr får man visserligen stora skördar, men där blir potatisen vattning och stärkelsefattig och passar bättre till foder än till matpotatis.

Utsädesväxling förordas för potatis. Vi hålla på med försök därmed, där vi utgående från samma ursprungliga utsäde odla det på fastjord, mosemyr och starrmyr och sedan pröfva den erhållna skörden på olika jord, och vi hoppas på så sätt få frågan exaktare besvarad, än genom de tyska försök, där man odlar samma sort på mossjord, där i

ena fallet utsädet är hemtadt från fastjord och i andra fallet från mossjord eller omvänt men utan att man vet utsädenas föregående öden eller likhet med hvarandra i öfrigt.

Lin- och hampodling på myrjord i södra och mellersta delarne af vårt land går mycket väl för sig, och den erhållna fibern var enligt sakkunniga sträck- och slitprof fullgod.

Jag skulle nu till sist nämna något om *gräsodling* på myr, men tiden är så långt framskriden, att jag ej skall plåga herrarne längre. Blott några få ord till.

Våra myrmarker passa allra bäst för gräsodling, och anlägger man vallarne riktigt och sköter dem väl, får man också däraf mycket god revenu. Dessutom blir ju skötseln betydligt enklare, än om man har jorden i cirkulation, markens fysikaliska beskaffenhet försämras ej, jorden blir fastare ohh fuktighetsförhållandena mer tillfredsställande. Därför böra mångåriga slätter- och betesvallar vara lösensordet för myrmarkerna, de bättre som de sämre. Och har en myrmark, som brukats till åker, blifvit olämplig i ett eller annat afseende, så lägg ut den till flerårig vall, så kan den sedan efter en längre följd af år möjligen åter intagas i omloppet.

Rörande gräsodlingen äro rätt många omständigheter att beakta, men vi medhinna det ej nu.

Blott ett par påpekningar.

Myrhö från välskötta vallar är ej sämre än fastjordshö. Detta ha våra omfattande undersökningar klart visat.

Det vanligaste felet som begås, är att vallen utlägges i ogräsfull jord, och detta inverkar mycket ogynnsamt. Vidare är jorden för lös och lucker. Den bör nästan vara fast som ett golf före sådden. Så måste gödslingen tagas till starkare vid insåningen. Utsädet måste myllas genom upprepade ring- och cambridgevältningar eller genom lätt harfning och vältning. Skyddsädet måste vara mycket tunnt och helst aftagas grönt; för flerårig vall är bäst att så utan skyddsåde. Det får då under insåningsåret slås 1—2 gånger för att hindra ogräset att skada. Vallen måste sedan ofta vältas, äldre vallar harfvas etc.

Gräsfröblandningen måste passa för orten, jorden och ändamålet med vallen. Härpå är omöjligt lämna några generella recept.

Nå, huru länge kan en ordentligt anlagd slättervall äga bestånd på god myrjord? Ja, därpå måste jag svara, att det vet jag ej. Vi ha en vall på ett försöksfält på Tobo, som nu bär 23 årets gräs och än afkastar 600—700 kg. hö pr. dekar med enbar gödsling med 30 kg. thomasfosfat och 20 kg. 37 % kalisalt pr. dekar.

Nå huru skall *växtföljden* vara beskaffad på myr, fråga herrarne till sist.

Ja det går ju ej att schematisera lika lite som för annan jord. Som hufvudpunkter gäller att lägga hufvudvikt vid foderproduktion, att aldrig odla stråsäd flere år i rad, helst ej en gång 2 år efter hvart annat, att ej ha för kortvariga vallar, och inskränka sädeskulturen så

mycket som möjligt samt där så ske kan lägga in ett skifte rotfrukter. Helbrak kan inskränkas, om jorden är ogräsfylld, men är så fallet på äldre ej ordentlig skött myr, får man låta jorden ligga svart ett år för att göra den ren ordentligt en gång för alla.

Ja, nu får herrarne ursäkta, att jag pratat så länge och så mycket om ganska almindelige saker, som Ni nog känner till förut, men några arcana har man ju ej i mosskulturen; det gäller blott att förstå att riktigt tillämpa de erfarenheter som göras vid det praktiska arbetet och vid försöksstationernas verksamhet.

Efter hvad jag af den norske facklitteraturen tyckt mig finna, bedrifves också hos er ett intensivt arbete på att höja jordbrukets och nu här myrjordens afkastning, och ett sådant arbete måste bära frukter till hela landets fromma. Tack för det intresse Ni visat i dag!

OM BETESVALLAR PÅ MYR.

FÖREDRAG VID MYRKURSET PÅ MÆRE DEN 5. AUG. 1916.

AV DR. HJ. VON FEILITZEN.

I går redogjorde jag något för, hvilka olika kulturplantor man kan odla på myrjord, då den utlägges till åker. Jag nämnde då emellertid, att myrjorden allra bäst lämpar sig för produktion af gräs, detta beroende dels på att dess fysikaliska tillstånd i så fall bibehålles bättre, dels att ingen annan jord har så gynsamma fuktighetsförhållanden för gräskultur som just myrmarken, om den blir förståndigt torrlagd och behandlad.

Räknar man ut nettovinsten på driften, så tror jag nog också, att, där marken är passande, myren kommer att ge högre intäkt genom att ligga till gräsproduktion till slätter och bete, då ju de årliga utgifterna, sedan vallen en gång anlagts, äro så minimala, och skördarna dock kunna bli mycket höga, än om man skall plöja, harfva, så, under väksttiden sköta grödan, och sedan bärga och tröska säden utom alla andra arbeten vid sädesproduktion eller all hackrensning till rotfrukterna.

Man kan ju ej lägga all myr i gräs, men nog bör en större del läggas ut i gräs, än som fallet vanligen är.

Att här diskutera slätter eller bete, ingår ej i afsikten med dagens föredrag. En del slättervallar måste man ju ha. Men i öfrigt vill jag på det allra lifligaste uppmana en och hvar, som har myrjord, att anlägga betesvallar därstädes. Jag vet, att jag derigenom kommer i kollision med sätterspörsmålet, hvilket har sina många varma anhängare särskildt i de nordliga delarne af landet men äfven söderut, men